

ingediend op **1508** (2022-2023) – Nr. 3
2 februari 2023 (2022-2023)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door Marius Meremans, Filip Brusselmans en Katia Segers

over het ontwerp van decreet

over de subsidiëring
van het sociaal-cultureel volwassenenwerk

Samenstelling van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media:

Voorzitter: Meyrem Almaci.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Marius Meremans, Freya Perdaens, Wilfried Vandaele, Manuela Van Werde;
Filip Brusselmans, Johan Deckmyn, Klaas Sloomans;
Karin Brouwers, Orry Van de Wauwer;
Steven Coenegrachts, Stephanie D'Hose;
Meyrem Almaci, Jeremie Vaneekhout;
Hannes Anaf.

Plaatsvervangers:

Andries Gryffroy, Kathleen Krekels, Philippe Muyters, Kris Van Dijck, Karl Vanlouwe;
Immanuel De Reuse, Jan Laeremans, Ilse Malfroot;
Maaïke De Rudder, Tinne Rombouts;
Els Ampe, Bart Tommelein;
Björn Rzoska, Tine Van den Brande;
Katia Segers.

Toegevoegde leden:

Onno Vandewalle.

INHOUD

I.	Toelichting	4
1.	SARC – Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk.....	4
2.	Socius	6
3.	De Federatie	9
II.	Bespreking.....	14
1.	Vragen en opmerkingen uit de commissie	14
1.1.	Filip Brusselmans	14
1.2.	Stephanie D’Hose.....	15
1.3.	Katia Segers.....	15
1.4.	Marius Meremans.....	16
1.5.	Orry Van de Wauwer	18
1.6.	Meyrem Almaci	18
2.	Antwoordenronde	19
2.1.	SARC – Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk.....	19
2.2.	Socius	21
2.3.	De Federatie	22
	Gebruikte afkortingen	24

Bijlagen: zie de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

Op donderdag 19 januari 2023 hield de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media een hoorzitting over het ontwerp van decreet over de subsidiëring van het sociaal-cultureel volwassenenwerk.

De presentaties bij de toelichting zijn te vinden op de [dossierpagina](#) van dit commissieverlag op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichting

1. SARC – Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk

Frie De Greef, voorzitter van Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk, is tevreden over het feit dat de SARC ten volle bij de totstandkoming van de ontwerp tekst is betrokken, vanaf de eerste toelichting door het kabinet-Jambon en de administratie Cultuur in mei 2022.

Ook in december 2019 heeft de sectorraad een advies afgeleverd bij het voorstel van decreet dat het terugplooiën op een etnisch-culturele achtergrond behandelde (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 153/1). Nu heeft de raad een aantal elementen uit dat advies weer opgerakeld.

Na de toelichting van mei 2022 heeft de SARC zijn kennis verdiept en verbreed met de input van enkele deskundigen. Zo heeft doctor Marion Wasserbauer de diversiteit en identiteit van lgbtqi+-personen met een migratieachtergrond onderzocht. Inhoudelijke input kwam er van Lies Moors van IC vzw, een federatie van verenigingen in Vlaanderen en Brussel. De SARC wou zijn kennis immers niet beperkt houden tot die van de mensen rond zijn tafel.

Op 2 juni 2022 heeft de Vlaamse Regering het SARC-advies gevraagd over het voorontwerp van decreet ter voorbereiding van haar eerste principiële goedkeuring. Op 5 juni 2022 heeft de SARC op een plenaire vergadering de hoofdlijnen van zijn advies vastgelegd. Op 15 juni 2022 vergaderde een werkgroep met afgevaardigden uit het middenveld en externe deskundigen. Op 30 juni 2022 heeft de sectorraad zijn advies gefinaliseerd.

Op 16 september 2022 heeft de Vlaamse Regering het voorontwerp van decreet goedgekeurd. De SARC kwam toen tot de bevinding dat hij enkele elementen uit zijn advies nog eens extra voor het daglicht moest plaatsen, aangezien de memorie van toelichting daar niet echt op is ingegaan. Daarom heeft de SARC toen een brief gestuurd naar het kabinet en de hele Vlaamse Regering.

Vandaag zal Frie De Greef drie inhoudelijke topics belichten. Ten eerste gaat het over de plaats van het SCVW in de samenleving, met het aspect bonding en bridging. Ten tweede zal ze ingaan op de rol van de civiele actoren. Ten derde komt de gewenste benadering van kansengroepen aan bod.

Wat de plaats in de samenleving betreft, wil de SARC vooral ingaan op het aspect 'terugplooiën op en segregeren', dat hij een nogal prominente plaats in het ontwerp van decreet ziet bekleden. De eerste vraag is dan wie de sector is, en wie hij wenst te zijn. In de oren van de sectorraad klinken terugplooiën en segregeren erg negatief en staan die begrippen lijnrecht tegenover de rol van het SCVW in de samenleving. Bonding en bridging zitten in het DNA van de sector. De organisaties gaan traditioneel procesmatig, niet-lineair te werk. Ze brengen mensen samen en versterken hen binnen de organisatie, opdat ze vervolgens ook naar buiten kunnen treden. In plaats van rechtlijnig een resultaat te bereiken betreft het een voortdurend heen en weer gaan tussen de bijeenkomsten in de groepen en de deelname aan de samenleving, waarin de deelnemers meenemen wat ze in die groepen hebben

opgestoken. Op die manier kunnen mensen met een andere origine zich eerst versterken binnen groepen met dezelfde origine, om vervolgens sterker naar buiten te treden.

In de sectorraad zijn ook mensen vertegenwoordigd die met kansengroepen werken. Zo is hij vertrouwd met de hefboomen voor ontwikkeling en integratie die die werking oplevert. Daarom moeten de participatiedrempels worden weggenomen voor iedereen, ongeacht herkomst, genderidentiteit enzovoort. Overigens is van geen enkele organisatie vastgesteld dat ze zich louter op de eigen etnisch-culturele groep zou terugplooiën of dat ze segregierend of niet-inclusief te werk zou gaan, citeert Frie De Greef uit het antwoord van de minister-president op een schriftelijke vraag (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2022-23, nr. 24, aan minister Jan Jambon). Waarom staat die bepaling dan toch in het ontwerp van decreet?

Wat de inclusieve en democratische samenleving betreft, draagt de SARC het gelijkheidsbeginsel of non-discriminatiebeginsel hoog in het vaandel. Hij beschouwt de vermelde subsidievoorwaarde als discriminatoir. Daarom heeft hij de vraag gesteld naar een impactanalyse van die passus op grondrechten en het gelijkheidsbeginsel. Daarop heeft hij nog geen antwoord gekregen. De raad blijft erbij dat een expliciete en exclusieve koppeling van die voorwaarde aan de etnisch-culturele afkomst niet thuishoort in een Vlaams decreet. In onze samenleving is diversiteit zelf immers veel meer divers en gelaagd dan dat. Segregatie kan ook ontstaan op basis van andere elementen van de meerlagige identiteit. Voorts wil de sectorraad de rol van de safe spaces benadrukken.

In zijn advies haalt de SARC de historische context aan, met de vrouwenbeweging als een van de voorbeelden. Die beweging is ontstaan door exclusief vrouwen bijeen te brengen. Vanuit de sterkte van die organisatie hebben de vrouwen vervolgens een stem gekregen in de samenleving.

De sectorraad blijft hopen dat de bewuste passus uit het ontwerp van decreet verdwijnt. Indien het beleid er toch mee wil voortgaan, wijst de SARC op de grote noodzaak aan definities. Vaagheid leidt immers tot willekeur of onbedoelde bijwerkingen.

De SARC heeft er alle begrip voor dat een regeerakkoord de leidraad vormt voor een beleid. Elke organisatie heeft een soort plan aan de basis van haar werking. Maar de raad wijst er ook op dat een decreet een regeerperiode overstijgt. Ook een nieuwe regering zou er zich dan aan te houden hebben. Een dergelijk politiek symbool is voor de SARC decreetsvervuiling, een weliswaar straffe term voor een ook wel straffe maatregel. De raad had daarover graag een debat met de sector gezien, maar veel verder dan dat het nu eenmaal in het regeerakkoord staat en dat het dan ook wordt uitgevoerd, reikt de reactie van de regering niet. Er komt ook geen voorbeeld van dergelijke organisaties.

De spreker vreest dat de introductie van deze termen een kantelpunt wordt, een precedent om die bepaling ook in andere decreten op te nemen. De sectorraad vraagt om het artikel te schrappen. Op een regeerakkoord mag ook voortschrijdend inzicht volgen. Het kabinet heeft intussen al kennis kunnen maken met de nodige organisaties en zou op basis van die ervaringen kunnen besluiten om het artikel te schrappen, aangezien er toch geen probleem aan de basis ligt. Voorts vraagt de raad om werk te maken van kennisopbouw, waarmee begrippen nu en in de toekomst kunnen worden gedefinieerd. Het zou ook voorkomen dat toekomstige generaties beleidsmakers een andere interpretatie geven aan bepalingen van vandaag.

Het civiele perspectief moet een primair uitgangspunt zijn van een decreet. Het voorliggende ontwerp van decreet gaat uit van een open civiele ruimte tussen burger, overheid en markt. De organisaties worden benoemd als civiele actoren die vorm geven aan initiatieven van burgers. Ze zijn autonoom. Daardoor kunnen ze soms

moeilijke maatschappelijke kwesties aankaarten, wat in de interpretatie van de SARC al eens mag schuren. Hun stellingname kan zelfs uiterst politiek zijn. Ze doen dan niet aan partijpolitiek maar brengen wel standpunten aan voor het politieke of maatschappelijke debat. Voor de SARC is dat principe moeilijk te verzoenen met de doorgedreven autonome beslissingsbevoegdheid die het ontwerp van decreet de Vlaamse Regering toekent. De raad vreest dat organisaties die geregeld schurende standpunten naar buiten brengen, zich gedeisd zullen houden omdat ze als partner van de subsidiërende overheid rekening zullen moeten houden met de druk door de toegenomen beslissingsbevoegdheid over erkenningen en subsidies. Uiteraard moeten er beslissingen mogelijk zijn over al dan niet en meer of minder subsidiëren, maar het ontwerp van decreet heeft daarvoor al de ontvankelijkheids- en subsidievoorwaarden. De beoordelingscommissies zien daarop heel grondig toe, na de visitaties.

De SARC vindt de bepalingen die de Vlaamse Regering in staat stellen om gemotiveerd van het advies van de beoordelingscommissies af te wijken onduidelijk. De raad zou die definities graag duidelijker verwoord zien.

Ten slotte gaat Frie De Greef in op de focus op kansengroepen. De SARC is heel blij dat de regering zijn advies heeft gevolgd door de kansengroepen opnieuw een plek te geven in het ontwerp van decreet. In het voorontwerp ontbrak die focus echter. Gezien de intenties om het Participatiedecreet te verlaten, pleit de SARC stellig om in alle decreten en visienota's voor de sectoren waarover hij adviseert, een focus op kansengroepen te blijven inbouwen. Het zal de participatiedrempels verlagen en organisaties verantwoordelijkheid opleggen om kansengroepen een plek te geven.

Een transversale focus is niet evident in het decretale kader en vergt een permanente aandacht, de nodige kennisopbouw en uitvoerig overleg tussen departementen en kabinetten. Daarvoor ontbreken echter vaak de tijd en de ruimte. Voor een beleid met kansengroepen is er echter een grote behoefte aan continuïteit. Zo niet dreigt de aandacht voor doorheen de jaren opgebouwde realisaties weer te verdwijnen bij veranderende decreten en bewindslieden. Dan dreigt een en ander in een dalende lijn te belanden, waarna de opbouw weer moet worden overgedaan. Voor kansengroepen is continuïteit uiterst belangrijk. Het noopt de SARC om dit toch nog eens onder de aandacht van de commissie te brengen, al heeft de regering zijn advies gevolgd. Een transversale focus is delicaat en verdient permanente aandacht.

2. Socius

Fred Dhont, directeur van Socius, verontschuldigt eerst zijn voorzitter Stef Steyaert omdat deze niet aanwezig kan zijn. Zelf heeft de directeur in 2017 al een standpunt vertolkt in de commissie. In 2020 heeft het steunpunt naar aanleiding van de beleidsintenties van de Vlaamse Regering een standpunt uitgebracht en de commissie ervan in kennis gesteld.

In het algemeen blijft Socius bij zijn standpunt van 2017 dat het huidige decreet best pas na een aantal cycli grondig wordt geëvalueerd op basis van zijn eigen doelstellingen en van de beleidsambities. Een wijziging op korte termijn zou enkel op een optimalisering mogen neerkomen.

Positief vindt de spreker alvast dat het ontwerp van decreet niet radicaal breekt met vijftig jaar sociaal-cultureel beleid in Vlaanderen. Het civiele perspectief, dat in de jaren 1970 de basis vormde voor de eerste beleidskaders voor sociaal-cultureel werk, blijft ook nu overeind. Het ontwerp van decreet erkent het belang van de sector voor de democratie. Het Vlaamse sociaal-culturele landschap komt bovendien uit internationale vergelijkingen naar voren als uniek en te koesteren.

Socius heeft echter ook vragen bij de voorliggende tekst. Zo is daarin sprake van de autonome beslissingsbevoegdheid van de Vlaamse Regering. Het ontwerp en de memorie van toelichting geven aan dat de subsidieerbaarheid van een organisatie niet afhangt van haar inhoudelijke keuzes, en dat de regering niet ambieert om het landschap te boetseren. Toch rusten volgens de memorie van toelichting de finale inhoudelijke afweging en de bepaling van het subsidiebedrag zonder beperking bij de Vlaamse Regering. Deze kondigt daarbij aan dat ze rekening zal houden met het draagvlak en de maatschappelijke relevantie van de organisatie.

Fred Dhont vraagt zich af hoe de Vlaamse Regering die begrippen zal invullen. Als het decreet geen grenzen en grendels meer heeft met betrekking tot het subsidiebedrag, wat wordt dan wel de basis waarop de regering die enveloppe vastlegt? Is ze dan toch het landschap niet de facto aan het boetseren? Wat met de onzekerheid die dit bij de organisaties teweegbrengt?

Bij de ambitie van een niet-gesegregeerde samenwerking merkt de directeur op dat niemand voorstander is van segregatie. Het huidige decreet geeft al duidelijk de ambitie van een inclusieve samenleving weer. Als bruggen bouwen een subsidievoorwaarde moet zijn, waarom wordt die dan beperkt tot etnisch-culturele diversiteit? Het onderzoek waaruit ook de memorie van toelichting citeert, geeft aan dat er geen indicaties van segregatie te vinden zijn. Integendeel, de safe spaces blijken een goede uitvalsbasis om bruggen naar de samenleving te slaan. Het ontwerp van decreet definieert niet vanaf wanneer een organisatie zich terugplooit op een etnisch-culturele achtergrond. Waarom moet bruggen slaan alleen voor dat diversiteitskenmerk een voorwaarde zijn en niet voor bijvoorbeeld leeftijd of gender?

Een beleidskader moet ruimte geven aan de evoluties in het veld en in de samenleving. Uit de eerste constataties blijkt dat het huidige decreet van 2017 die ruimte inderdaad biedt. Zo worden organisaties meer hybride. Ze laten de decretale formats los en vertonen een diversificatie in thema's, zoals duidelijk tot uiting is gekomen bij de instromers in het decreet. Rollen en functies als 'identiteitskenmerk' zijn daarin opgenomen, en worden in het voorliggende ontwerp van decreet nog verhelderd.

Gie Van den Eeckhaut, coördinator van Socius, illustreert die stelling met het onderzoek van zijn organisatie over de beleidsplannen van de sociaal-culturele volwassenenorganisaties. In hun manier om aan de democratische samenleving bij te dragen, vallen tien hoofdstromen te onderscheiden, met nog ongeveer 45 vertakkingen naar kleinere stromen. Dertien organisaties hebben, zoals het decreet mogelijk maakt, een uitgesproken regionale focus. De andere zijn in te delen in twee hoofdgroepen. De eerste behelst organisaties met een identiteitskenmerk aan de basis van hun oriëntatie, bijvoorbeeld vrouwen, mensen in armoede enzovoort. De overige 61 oriënteren zich op een welbepaald maatschappelijk vraagstuk.

Het huidige decreet bepaalt de functiemixen voor de verschillende types organisatie. Behalve voor de regionale organisaties maakt het daarin een eigen keuze mogelijk. De coördinator toont op de presentatie de verdeling daarvan op basis van de ingediende beleidsplannen. De drie meest voorkomende mixen zijn:

- leren, gemeenschapsvorming en maatschappelijke functie;
- leren en maatschappelijke functie;
- alle vier functies.

Ook de dertien regionale organisaties combineren de vier functies, zoals het decreet ook voorschrijft.

Het decreet heeft verschuivingen mogelijk gemaakt. Vooral in de cultuurfunctie is die duidelijk merkbaar, in de zin dat minder organisaties ze opnemen. De maatschappelijkebewegingsfunctie is daarentegen uitgegroeid tot de meest voorkomende

keuze. Dat is wel deels te wijten aan het feit dat de regionale organisaties die functie er verplicht hebben moeten bijnemen.

Fred Dhont maakt dan een balans tussen continuïteit en vernieuwing, en bevestigt het bestaan van de continuïteit in vergelijking met de vorige beleidsperiode in de erkenning en subsidiëring van organisaties. Honderd landelijke organisaties kunnen hun werking voortzetten. Terecht maakt het decreet gewag van langetermijnprocessen, waarmee het ook waardering toont voor de kwaliteit in de sector. Die wordt ook getoetst met visitaties en beoordelingen.

Wat de vernieuwing betreft, heeft na de visitatie van 2019 een uitstroom plaatsgevonden van negen organisaties. Zeven daarvan werden ook bij een tweede visitatie negatief beoordeeld. Na de beoordeling van 2020 vond geen nieuwe uitstroom plaats, ondanks de zestien negatieve adviezen voor al erkende organisaties. Aan de instroomzijde waren er voor de beleidsperiode 39 aanvragers, waarvan achttien met een subsidie in de laagste categorie gehonoreerd zijn.

De krachtlijn ambieert een goede balans tussen continuïteit en vernieuwing. Daarheen zijn maar twee wegen denkbaar. De eerste vormt de combinatie van continuïteit én instroom, maar die veronderstelt nieuwe middelen om het decreet te versterken. In het andere geval moeten in- en uitstroom binnen de natuurlijke begrotingsgroei in evenwicht blijven.

Met betrekking tot de instroom heeft het huidige decreet twee hefboomen: projectregeling en landelijke erkenning. De lat wordt hoog gelegd voor de talrijke kandidaat-instromers. Het gaat om een aantoonbare werking van twee jaar op landelijk niveau, een aanzienlijke schaalgrootte. Vaak bevinden deze organisaties, hoewel ze al het projectmatige overstijgen, zich nog in een groeifase. De huidige procedure laat bovendien niet toe om bepaalde beloftevolle organisaties, die evenwel nog niet aan de landelijke normen voldoen, te detecteren.

Fred Dhont suggereert om op de langere termijn een andere decretale hefboom te overwegen. Een start-upregeling met begeleiding door een incubator zou een mogelijkheid zijn. Daarop kan dan op een gegeven moment een toetsing volgen van de criteria voor het landelijke niveau.

De subsidiespanning in de sector is groot. In de aanloop naar het decreet van 2017 heeft Socius verschillende focusgroepen georganiseerd. Een deel van de sector kaartte toen de billijkheid van de subsidieverdeling aan. Tot op heden heeft dat echter niet geleid tot een grondige herijking, en al zeker niet bij de eerste beoordelingsronde van het decreet van 2017.

Gie Van den Eeckhaut toont de commissie de verdeling van de subsidie-enveloppes over de verschillende organisaties. Het merendeel van hen, een tachtigtal, blijft onder de grens van de 500.000 euro. Een klein aantal organisaties krijgt substantieel hogere bedragen, waardoor de subsidiespanning tussen de hoogste en laagste subsidie een factor vijftien is.

Hoe afhankelijk zijn organisaties van subsidies voor hun totale budget? Bij de minst afhankelijke organisatie gaat het om maar 7 procent, terwijl de afhankelijkheid bij bepaalde andere organisaties tot 99 procent oploopt. Hoe groter de organisatie budgettair is, hoe meer ze andere inkomsten dan louter subsidies kan aanboren. Voor kleinere organisaties is de subsidieafhankelijkheid gemiddeld 75 procent, voor de heel grote gemiddeld maar 26 procent.

Het beleid heeft ook van de kleine organisaties grote verwachtingen, vervolgt *Fred Dhont*. De vraag is dan of de kleinste subsidie-enveloppes nog wel overeenstemmen met het verwachtingspatroon. 150.000 tot 250.000 euro subsidie maakt twee of

drie personeelsleden mogelijk. Een deel van de personeelskosten gaat sowieso al naar beleidsplanning, kwaliteitsborging en rapportering. Door de dalende koopkracht en de inflatie is een gelijk gebleven subsidie al 16 procent minder waard dan in 2017, en stijgen tegelijk de personeels- en werkingskosten. Dat wordt niet geheel gecompenseerd door het indexeringsbeleid van de Vlaamse overheid. Het gevolg is een permanente financiële uitholling, die kleine organisaties in verhouding nog het meest kwetsbaar maakt.

Het ontwerp van decreet gaat voluit voor een kwalitatieve benadering. Het kent subsidies toe op basis van kwaliteit en wil die kwaliteit zelf op een kwaliteitsvolle manier toetsen. Socius is heel tevreden over de optimalisatie van het beoordelingskader, dat helderder, transparanter en werkbaarder wordt voor de organisaties en hun visitatoren en beoordelaars. Ook de reductie van twee jaar naar één jaar remediëring vindt Fred Dhont een goede zaak.

Daarbij heeft de spreker twee vragen. Welk gevolg zal het beleid om minder experts in te schakelen, hebben voor de kwaliteit van de beoordeling? Ten tweede constateert Fred Dhont dat er meer verantwoordelijkheid zal komen voor het departement, dat volwaardig lid zal worden van de commissies, de commissies zal voorbereiden, en zal waken over hun inhoudelijke en vormelijke gelijkwaardigheid. Krijgt het departement dan ook voldoende middelen en personeel voor die opdracht?

De decretale hefboom van de projectmiddelen fungeert als een opstapregeling naar een erkenning. Zes organisaties die sinds 2021 zijn ingestroomd, hebben vroeger gebruikgemaakt van de projectregeling. Ook in dat verband vraagt de directeur om anders te gaan denken over de instapregeling. Door de herijking van de sectordecreten zullen de projectmiddelen niet meer combineerbaar zijn met een landelijke of regionale erkenning. Socius vraagt om die maatregel te heroverwegen. Nu kunnen kunstorganisaties projectmiddelen krijgen uit het decreet betreffende het sociaal-cultureel volwassenenwerk, en omgekeerd, maar niet uit het decreet voor de eigen sector.

De spreker beoordeelt de introductie van een regeling voor de internationale aspecten als heel positief aan het ontwerp van decreet. Het gaat wel om een soort opstap. Concreet komt het vooral neer op deelnames aan congressen en initiatieven. Socius vraagt of de projectregeling ook niet kan worden aangewend voor internationale projecten of werkingen. Andere sectordecreten, zoals het Kunstendecreet, maken dat wel mogelijk.

Dan gaat Fred Dhont in op de afstemming op andere beleidskaders. Socius is steeds voorstander van een herintroductie van een complementair cultuurbeleid. Het pleit om een bijhorend visietraject te ontwikkelen dat daaraan vorm geeft.

Tot slot pleit de spreker voor decretale rust. De organisaties hebben zich in de recente visitatie en beoordeling telkens moeten afstemmen op een veranderend decretaal kader. Dit blijkt uit de tijdlijn. Ze hebben nood aan rust en ruimte om zich op het echte werk toe te leggen. De voortdurende wijzigingen brengen onzekerheid mee.

Fred Dhont herhaalt zijn oproep tot een evaluatie van het decreet op lange termijn, op basis van de doelstellingen, beleidsintenties en krachtlijnen eruit. Dat impliceert dat vandaag al de nodige voorbereidingen worden onderzocht, en wordt nagegaan welke gegevens nu al moeten worden verzameld.

3. De Federatie

Dirk Verbist, codirecteur van De Federatie, wijst erop dat zijn sectorfederatie zowat 190 ledenorganisaties telt, met organisaties van amateurkunsten, SCVW, bovenlokale

werkingen, burgerinitiatieven enzovoort. Met haar Brusselse leden heeft ze een bijzondere relatie.

Het nieuwe SCVW-decreet rolt als sinds het najaar van 2019 over de tongen. Toen was er nog geen sprake van de corona-, energie- en Oekraïne-crisis. Twee jaar geleden hebben heel wat politici bij WASCABI in de AB hun waardering uitgesproken voor de rol van de sociaal-culturele organisaties doorheen de coronacrisis. Ook van hen hebben de opeenvolgende crisissen een grote veerkracht geleverd. Voor hen moet de overheid zich dan ook aandienen als een veilig baken en een partner in moeilijke tijden. Maar de hele discussie in de voorbereiding van het nieuwe decreet veroorzaakt heel wat onzekerheid.

Het huidige decreet dateert nog maar van 2017. De eerste grondige toepassing ligt achter de rug, net als de grondige evaluatie die in de zomer van 2021 is verspreid. Het civiele perspectief is een essentieel en fragiel aspect. Organisaties zijn missie-, waarden- en visiegedreven en navigeren op hun zelf gekozen maatschappelijke context. Hun inhoudelijke keuzes maken ze zelf. De overheid bevestigt in het decreet haar vertrouwen in het burgerinitiatief, zoals ook de memorie van toelichting bij het nieuwe ontwerp van decreet aangeeft. De ondersteuning bereikt tweehonderd-duizend vrijwilligers, miljoenen deelnemers en tweeduizend werknemers.

Een subsidieaanvraag is in tegenstelling tot in andere sectoren geen – weliswaar spannende – formaliteit. 28.931 burgers hebben expliciet meegeschreven aan beleidsplannen van sociaal-culturele organisaties. Heel veel mensen werken aan hun draagkracht mee. Zoiets vergt fingerspitzengefühl van zowel de beoordelaars als de politieke besluitvorming.

In het decreet van 2017 zijn rollen en functies ingevoerd of van een nieuwe invulling voorzien. Intussen zijn die begrippen goed verankerd, maar zoiets blijft een werk in progress voor de organisaties en beoordelaars. De laboratoriumrol kreeg heel uiteenlopende invullingen. De cultuurfunctie is geleidelijk minder aan bod gekomen bij de organisaties. De invulling van die rollen en functies vormt een aandachtspunt en zal voortdurende sturing en bijsturing vergen.

Het decreetaal verankerde dialoogproces vormt een moeilijk uit te leggen en intens proces. Het gaat om de door een civiel perspectief ingegeven keuze om zich niet te moeien met de inhoudelijke, missiegedreven keuzes van organisaties. In de plaats gaat de overheid na of de reële werking en ambities van de organisaties voldoende vertrouwensvol en onderbouwd zijn. Het decreet bepaalt dat op een bepaald moment de werking helemaal wordt uitgebeend. Als dat met voldoende vertrouwen gebeurt, zullen de organisaties ook het zelfvertrouwen hebben om hun positief beoordeelde ambities goed uit te voeren. Een gunstige evaluatie van een werking moet ook de zekerheid opleveren dat men met die ambities aan de slag kan. Op diverse momenten kunnen negatieve beoordelingen en evaluaties ook de aanleiding vormen om uit het decreet te verdwijnen. Met andere woorden vormen de beoordelingen klankborden voor de verbetering van interne processen, maar tegelijk een win-winformule met gunstige gevolgen voor de kwaliteit van de organisaties, de beoordeling en de besluitvorming.

De degelijke organisatie van die processen vormt een kerntaak van het departement. Het staat in voor een goede afstemming van en tussen de commissies. Het voorliggende ontwerp van decreet breidt die opdracht nog uit. Dirk Verbist wijst erop dat het departement daarvoor ook voldoende moet worden uitgerust.

Het decreet van 2017 heeft nieuwe mogelijkheden gecreëerd voor financiële hervormingen. De adviescommissies hebben de uitstroom van 25 organisaties beoogd. Er zijn er negen doorgevoerd. Er was een zekere middelenherverdeling tussen de

organisaties, voor 7,2 miljoen euro. Die situatie verschilt niet wezenlijk van die van het Kunstendecreet, dat nochtans opener heet te zijn.

Onder meer wegens corona heeft de minister de uitstroom beperkt, net als het verlies aan middelen van bepaalde organisaties. Die keuze was legitiem en neemt niet weg dat het huidige decreet de nodige ankerpunten bevat om kwaliteit te laten bovendien.

Minister-president Jambon vermeldt het Regiodecreet als een van zijn uitgangspunten. Onder meer Avansa zal zich aligneren met de referentieregio's uit dat decreet. Voor verschillende organisaties betekent zoiets een ingrijpende transitie. De Federatie rekent er vertrouwensvol op dat het departement en de politieke overheid die transitie op een goede manier mogelijk helpen te maken.

Wat de herijking betreft, noemt de codirecteur leesbare decreten een goede zaak. Hij pleit wel om waakzaam te blijven met betrekking tot een goede opdrachtafbakening tussen parlement, regering en administratie in de concrete benoemingen van beoordelingselementen, en om daarbij het Cultuurpact te respecteren. Op dat vlak hebben De Federatie, het departement en het kabinet mooi vooruitgang geboekt, in een constructief gezamenlijk traject.

Hanne Geukens, codirecteur van De Federatie, wijst op de doorgedreven optimalisatie van de procedures en van het beoordelingskader in het afgelopen jaar. Ze drukt haar waardering uit voor de betrokkenheid van de partners. Heel wat zaken zijn daardoor aangepast op een manier die de sector ten goede komt. Sommige aspecten blijven echter tot bezorgdheid strekken.

De procedure voor externe experts is erg intensief. Er zijn alternatieven onderzocht om de zaken voor hen te verlichten en een uitval te voorkomen. Het resultaat is een grotere handelingsbevoegdheid voor de administratie, die tijdens het plaatsbezoek wel nog zal worden bijgestaan door twee experts. Ze blijven hoe dan ook belangrijk voor de organisaties, die kunnen leren uit hun expertise. De grotere handelsbevoegdheid van de administratie is dan weer nuttig voor een duurzame opvolging van de organisaties en stemt de sector tevreden.

Het plan van aanpak voor organisaties met aanbevelingen wordt uit het decreet geschrappt. Het ontwerp van decreet integreert het in het beleidsplan. Ook dat vinden de organisaties een goede maatregel.

Het remediëringstraject wordt herleid van 24 tot 12 maanden, wat organisaties nog steeds genoeg tijd geeft om zich te verbeteren en op dat elan voort te gaan met hun nieuwe beleidsplan. Zo blijven ze veel minder lang in het ongewisse.

Bezorgd blijven de organisaties wel over de reductie van de planlasten. Ze zijn vooral doorgevoerd voor experts, maar op organisaties hebben ze minder impact. Kwaliteitslabels verdienen wel een verkennend onderzoek omdat ze hun nut kunnen hebben, maar kunnen ook een kostprijs en planlasten meebrengen. De codirecteur vindt het voorbarig dat zoiets nu al in het ontwerp van decreet staat.

Het ontwerp van decreet maakt van het beleidsplan een strategisch element. De beoordelaars moeten het ook zo zien. Die invalshoek verlaagt de planlasten. De strategie hoort wel in het beleidsplan, de daaraan gekoppelde acties niet.

Het ontwerp van decreet herneemt het plaatsbezoek na remediëring niet langer. Hanne Geukens wijst op het belang van een volwaardige dialoogprocedure. Organisaties moeten de gelegenheid krijgen om hun rapporten mondeling toe te lichten.

Vervolgens gaat de spreker in op de regels voor de commissies. De Vlaamse Regering is op basis van het voorliggende ontwerp van decreet niet langer gebonden aan subsidievorken en -begrenzingsen. De beoordelingscommissies blijven er wel aan gebonden. De organisaties zijn ongerust omdat het hen minder zekerheid geeft over hun situatie en toekomst.

Net als Socius vraagt De Federatie om de minimumwerkingstoelage van 150.000 euro te indexeren. Anders zakken de betrokken organisaties onder hun minimale financieringsbehoefte.

Ook voor de projectsubsidies deelt de belangenbehartiger de bezorgdheid van het steunpunt. Het ontwerp van decreet voorziet terecht in ruimte om te experimenteren. Dat komt nieuwe organisaties zeker ten goede, maar ook erkende organisaties hebben behoefte aan experimenten en samenwerking buiten hun beleidsplan en zouden ervoor in aanmerking moeten komen.

Voor de beoordelingselementen reikt het voorliggende ontwerp van decreet een helder en transparant kader aan. De te complexe aspecten worden niet hernomen, zeker op het vlak van de zakelijke beoordeling. In het verleden heeft de sector daarmee geworsteld, maar nu worden die elementen heel wat duidelijker en eenvoudiger voor de organisaties.

Voortaan zal de subsidievoorwaarde gelden dat organisaties hoofdzakelijk in de vrije tijd van volwassenen werken. Wat daarbuiten gebeurt, wordt verantwoord vanuit de missie en visie van de organisatie. Voor De Federatie is dat een terechte en heldere subsidievoorwaarde.

Het decreet van 2017 heeft de rollenmix geïntroduceerd. Het ontwerp van decreet voegt er meer reliëf aan toe. Op basis van hun eigen DNA kunnen de organisaties de verschillende rollen meer of minder gewicht toekennen. Ook dat idee steunt De Federatie ten volle.

In het verleden heeft De Federatie al gewezen op de mogelijk perverse aspecten van de elementaire beoordelingselementen. Een negatieve score op een elementair element betekent automatisch een negatieve score voor het geheel. In de uitvoering zullen de deliberatieaspecten zeker voldoende aan bod moeten komen, gezien de enorme impact van een negatieve totaalscore op een organisatie.

De Federatie deelt de bezorgdheid van de SARC met betrekking tot de kansengroepen. Het bereik van kansengroepen is in het voorliggende ontwerp van decreet niet langer een beoordelingselement, terwijl heel wat organisaties zich net daarop sterk toeleggen. Gelukkig reikt de memorie van toelichting ter zake genoeg argumentatie aan om dit toch aan bod te laten komen. De Federatie hamert erop dat ze dit in de verdere uitvoering behouden wil zien.

Een van de belangrijkste vernieuwingen in het voorliggende ontwerp van decreet behelst de nadere beschrijving van de brugfunctie als subsidievoorwaarde. Organisaties die segregierend werken en terugplooiën op een etnisch-culturele afkomst, komen niet meer in aanmerking voor subsidies. Ook het huidige decreet gaat ervan uit dat organisaties die segregatie promoten, geen belastinggeld kunnen ontvangen. De Vlaamse Regering heeft meermaals het belang van bonding en bridging in het sociaal-culturele werk erkend. Ook de minister-president zelf heeft duidelijk aangegeven dat geen enkele organisatie segregierend werkt door zich op een etnisch-culturele afkomst terug te plooiën.

In dit verband merkt Hanne Geukens op dat een krant die het opiniestuk daarover heeft gepubliceerd, er in de inleiding een eigen draai aan heeft gegeven, en bevestigt dat De Federatie zich er terdege van bewust is dat geen enkele organisatie

door deze nieuwe regel bedreigd wordt. De Vlaamse Regering wil de puntjes op de i zetten en geeft aan dat louter bonding voor haar niet aanvaardbaar is. In haar antwoord op de SARC schrijft ze: "Door in de regelgeving expliciet te maken dat segregerende organisaties niet voor subsidiëring in aanmerking komen, wordt er juist verduidelijkt waar het Vlaamse gesubsidieerde sociaal-cultureel volwassenenwerk wel voor staat. Daar kan net een positieve dynamiek van uitgaan: het versterkt de waarde van een erkenning/subsidiëring."

Hanne Geukens merkt daarbij nog op dat het hier gaat om landelijke organisaties, niet om lokale groepen. Toch blijft De Federatie problemen hebben met dat artikel. Ter illustratie toont ze in een filmpje de getuigenis van Hulnara Khaynus, een dame met een Oost-Europese migratieachtergrond (zie de [video-opname van de commissie](#) vanaf 1:22:00). Ze heeft zelf ooit vrijwillige initiatieven ontwikkeld op de school van haar kinderen, die vervolgens hebben geleid tot een structurele samenwerking met de school en ten slotte tot een brede school. Vandaag is ze educatief medewerker bij het Internationaal Comité.

Hanne Geukens pikt in op de slotwoorden uit het fragment: "Zo'n vereniging begint altijd opnieuw." Net dat is de essentie. Bonding en bridging werken niet rechtlijnig maar vormen een complexe aangelegenheid met veel trial-and-error. De spreker vraagt zich af waarom de wetgever op dat vlak wel vertrouwen schenkt aan groepen met mensen in armoede of mensen met een beperking, maar blijkbaar niet aan mensen met een andere etnisch-culturele achtergrond. Een subsidievoorwaarde zou een waardering moeten uitdrukken, maar deze zet een groot rood uitroepings-teken bij bepaalde organisaties en drukt alleen maar uit dat men zich bij hen extra moet hoeden voor segregatie.

Dirk Verbist heeft naar aanleiding van die subsidievoorwaarde uit artikel 14, eerste lid, 3°, geprobeerd om in verschillende hoofden te kruipen en dus verschillende uitgangspunten te volgen. Een uitgangspunt zou zijn dat die voorwaarde discrimineert. In dat geval moet het punt worden geschrapt. Een ander uitgangspunt is dat de voorwaarde niet helder is. Bepaalde begrippen die erin staan, worden niet gedefinieerd en maken heel wat verschillende interpretaties mogelijk. Wetgevings-technisch is zoiets onverstandig, en is schrappen opnieuw de conclusie.

Een ander uitgangspunt zou zijn dat de regering de puntjes op de i heeft willen zetten met haar regeerakkoord uit 2019. Een politieke meerderheid wil expliciet het belang verwoord zien dat ze hecht aan een niet-segregerende werking. Gaandeweg is echter duidelijk geworden dat de sector niet segregereert en dat het huidige decreet dat al onmogelijk maakt. De regering heeft dus een vuist gemaakt, maar die bleek achteraf leeg te zijn. Ook in dat geval is het aan te bevelen om dat punt te schrappen.

Een vierde uitgangspunt is een sterk geloof in de kracht van het sociaal-culturele werk en zijn processen, dat men dan op een positief-offensieve manier wil benoemen. Maar dan zou men toch ernstig een andere invulling van deze passus moeten overwegen.

Het civiele perspectief is gebaseerd op een politiek pact met de samenleving en haar geëngageerde burgers. De invulling wordt voortdurend geactualiseerd in een onderhandelde ruimte tussen politiek en samenleving. De politiek moet de besteding van belastinggeld inderdaad kunnen verantwoorden. Tegelijk moeten de sociaal-culturele organisaties met hun vrijwilligers en professionele medewerkers hun ding kunnen doen. Dan volgen onderhandelingen met enige frictie over de rolverdeling. De Federatie vindt dat een duurzame invulling steeds van een open dialoog uitgaat, een soort van partnerrelatie waarin de keuzes duidelijk worden gemotiveerd. De overheid stimuleert dan de investeringen in een systematisch verbeterende werking en impact op het terrein. Daarvoor moet het decreet dan een helder kader creëren.

Door het kaf van het koren te scheiden kan nieuw koren ontluiken. Maar dat moet gebeuren vanuit samen afgesproken spelregels. De spreker roept de decreetgever op om een helder speelveld te creëren voor de volgende Vlaamse Regering. Het ontwerp van decreet bepaalt dat excellerende organisaties ten hoogste 25 procent subsidiedaling kunnen ondergaan. De codirecteur pleit om dit uit te breiden naar alle positief beoordeelde organisaties, ongeacht eventuele aandachtspunten of aanbevelingen, gezien hun bewezen degelijke werking en ambities.

II. Bespreking

1. Vragen en opmerkingen uit de commissie

1.1. Filip Brusselmans

Filip Brusselmans dankt de sprekers die hun deskundige maar ideologisch gekleurde licht hebben laten schijnen op het ontwerp van decreet. Al in het begin van de regeerperiode hebben de linkse partijen de trukendoos bovengehaald om het al vermelde voorstel van decreet tegen te houden. Het was hen vooral te doen om de regel dat segregerende organisaties geen subsidies meer kunnen krijgen. Intussen schetst de pers de grootste doembeelden, terwijl de sprekers van vandaag toch zijn komen aangeven dat er hoegenaamd geen reden is voor paniek. Ze waarschuwen voor negatieve connotaties en gevaarlijke gevolgen, om vervolgens te beweren dat bij geen enkele organisatie een segregerend terugplooiën is vastgesteld.

Waar zit dan het probleem, vraagt het commissielid zich af, die wel de analyse van de gasten deelt dat het effect van die regel nul zal zijn. Vanwaar dan al die heisa? Voor het Vlaams Belang zou de regel veel verder moeten gaan en niet alleen terugplooiën op een etnisch-culturele achtergrond moeten uitsluiten van subsidie, maar ook een terugplooiën op een niet-Belgische nationaliteit, zolang er althans nog geen Vlaamse nationaliteit bestaat.

Ook aan het politieke activisme zal dit ontwerp van decreet niets veranderen. Dergelijke praktijken ondermijnen het draagvlak in de samenleving voor deze nochtans verdienstelijke sector.

De functies in het huidige decreet liggen mee aan de basis van het probleem. Filip Brusselmans onderscheidt drie soorten gesubsidieerde SCVW-organisaties. Ten eerste gaat het om de welzijnsorganisaties, die fantastisch werk leveren. Zelf heeft Filip Brusselmans er enkele in het parlement ontvangen. Ten tweede zijn er organisaties die rond migratie werken, met alle verdoken migratiekosten van dien. Ten derde spitsen nogal wat organisaties zich toe op politiek activisme, en wel unisono aan de linkerzijde van het politieke spectrum. Daarover heeft het lid de sprekers met geen woord horen reppen.

Meer nog, De Federatie beklemtoont dat aspect nog en kijkt zelf integraal vanuit één enkele politiek-ideologische hoek. Op haar nieuwjaarspamflet laat ze alle politieke partijen aan het woord, behalve de op één na grootste. Ze doet zelfs niet de moeite om de mails van het Vlaams Belang te beantwoorden. Zelf leest Filip Brusselmans wel de pamfletten van De Federatie.

De SARC en Socius hameren op het belang van de brugfunctie en op de ruime erkenning daarvoor. Maar ze schetsen het beeld te rooskleurig. Organisaties zoals Voem of Vrienden van Hart boven Hard bouwen niet bepaald bruggen. Integendeel, ze hebben recent aan de UGent een lezing van een verkozen volksvertegenwoordiger met geweld proberen te verhinderen door de deur te blokkeren en met eieren en lijm te gooien. Ook dat is dus gesubsidieerd sociaal-cultureel activisme. Het voorliggende ontwerp van decreet zal daaraan niets veranderen.

Concreet vraagt de spreker aan de SARC wie in aanloop naar zijn advies de externe expertise heeft aangeleverd waarnaar de raad in zijn uiteenzetting heeft verwezen. Van wie komt het onderzoek dat zou moeten aantonen dat kansengroepen hefbomen voor integratie zouden verwerven door zich te verenigen?

De sector heeft blijkbaar een probleem met de autonome beslissingsbevoegdheid van een regering, terwijl die toch de logica zelve is. De commissie en de culturele sector, en specifiek die van het SCVW, denken vooral vanuit de eigen bubbel, zonder ook maar enigszins rekening te houden met de opinie van de gewone Vlaming, die dit alles moet financieren. De enige garantie dat die opinie toch nog een rol speelt, komt van die autonome beslissingsbevoegdheid. De beoordelingscommissies worden in tegenstelling tot het parlement en de regering niet democratisch verkozen of samengesteld.

Welk verschil zal dit decreet volgens de sprekers ten slotte maken voor organisaties die zich terugplooiën op hun etnisch-culturele identiteit? Minister-president Jambon heeft die herhaaldelijk gestelde vraag nog niet beantwoord omdat de maatregel nu eenmaal geen verschil zal maken. Ook de gasten van vandaag beschouwen het duidelijk als een maatregel voor de Bühne, om de rechterzijde tevreden te houden. Het Vlaams Belang zal dit alleszins niet pikken.

1.2. Stephanie D'Hose

Hoewel *Stephanie D'Hose* zich vandaag tot vragen wil beperken en haar beschouwingen over het ontwerp van decreet voor de bespreking daarvan wil houden, geeft ze wel mee dat ze niet echt warm liep voor een nieuw decreet en dat ze de vraag om decretale rust terecht vindt. De hervorming uit de vorige regeerperiode was immers grondig. Maar ook de sector zelf is vragende partij gebleken om weeffouten te verwijderen en blijkt vandaag overtuigd dat de regering daar voor heel wat aspecten in geslaagd is.

De Federatie is meer dan de andere sprekers op de herijking van de sectordecreten ingegaan. Hoe staan die andere sprekers daartegenover?

Onlangs liet een grote SCVW-organisatie *Stephanie D'Hose* weten dat het schrijven van subsidieaanvragen en ontvangen van visitaties een stiel op zich is geworden, ten koste van de focus op de inhoudelijke werking. Kunnen de gastsprekers dat gevoel bevestigen? Kunnen de voorliggende wijzigingen er iets aan verhelpen?

Het commissielid zal zich vandaag niet inlaten met de discussie over het segregerende aspect, die, gezien de totaal verschillende invalshoeken, moeilijk te slechten zal zijn.

Met betrekking tot het civiele perspectief zullen de excellerende organisaties alsnog gevrijwaard worden. Vinden de organisaties dat inderdaad een goede zaak, of gaat de maatregel voor hen nog niet ver genoeg?

De SARC noemt sommige bepalingen onduidelijk. Moet het uitvoeringsbesluit dan die helderheid brengen? Daarop heeft het parlement vooralsnog geen zicht.

1.3. Katia Segers

Katia Segers dankt de sprekers voor hun heldere uiteenzettingen.

Het voorliggende ontwerp van decreet wijkt maar weinig af van het voorstel van decreet waarover de verenigde linkse oppositie op 27 november 2019 de alarmbel heeft geluid. Zelf is *Katia Segers* heel fier dat ze de goedkeuring toen heeft helpen verhinderen. De problematiek van vandaag was toen even acuut. Bovendien is het

onkies om organisaties net voor de start van een nieuwe subsidieronde in de onzekerheid te storten.

In de Senaat heeft de alarmprocedure nog tot heel interessante debatten geleid, waaronder die over de procedure zelf. Ook vandaag blijft het debat interessant wegens het niet schrappen van de passages die toen aanleiding hebben gegeven voor de procedure. Katia Segers heeft tot haar tevredenheid de gasten van vandaag horen pleiten voor een schrapping van artikel 14, eerste lid, 3°. De minister-president heeft zelf aangegeven dat er geen problemen bestaan met segregerende organisaties. Vanwaar dan de wil om dat ongegronde wantrouwen te handhaven?

Socius is ook ingegaan op de grootte van organisaties en heeft hun subsidieafhankelijkheid met overzichtelijke tabellen aangetoond. Kleinere organisaties zijn gemiddeld voor 75 procent subsidieafhankelijk en dus heel gevoelig aan de niet-indexering van hun toelage in een periode van inflatie en stijgende lonen. Pleit Socius dan ook voor een schaalvergroting, met een minimumgrootte? Het idee zou haaks staan op het bottom-upkarakter van de bewegingen. Zo niet, welke oplossing zou het steunpunt dan voorstellen? Zou een minimumsubsidie een oplossing zijn?

1.4. Marius Meremans

Marius Meremans dankt de gasten om de veelal bekende standpunten nog eens te komen toelichten. Bij wijze van introductie citeert het commissielid het Afrikaanse lied Die kat kwam weer:

“Maar die kat kom weer want hy wil nie langer wag.
Die kat kom weer net die volgende dag.”

Vandaag is de kat dus terug, wat de kattenliefhebber in Marius Meremans alleen kan toejuichen.

De aandacht van de Vlaamse Regering voor het sociaal-culturele werk heeft tot in het regeerakkoord zijn weerslag gevonden. De regering erkent de waarde en het belang ervan. Welke andere regeerakkoorden hebben daar ooit aandacht aan besteed?

Krachtlijnen, civiel perspectief, sociaal-culturele rollen, functies enzovoort krijgen een continuering in het voorliggende ontwerp van decreet, merkt de spreker op bij het pleidooi van Socius voor continuïteit.

Het voorliggende ontwerp van decreet introduceert elementen als herijking, harmonisering, afschaffing van vorken en grendels, planlastvermindering, hervormde evaluatieprocedure en de expertenpool. De aandacht van de genodigde organisaties ging vandaag vooral naar het element segregatie. Frie De Greef claimt dat het ontwerp van decreet bonding op basis van etnisch-culturele afkomst zou verwerpen. Marius Meremans spreekt dat tegen, aangezien bonding en bridging bijeenhoren en eigen zijn aan het SCVW. De N-VA vindt daarbij dat loutere bonding niet volstaat. De bridging moet er eveneens zijn.

Ten tweede vinden de sprekers de connotatie negatief. Een decreet is echter geen Tiny-album. Het moet aangeven wat de decreetgever wil, maar ook wat hij niet wil. Wat men niet oké vindt, moet men dan ook benoemen.

Ook met de stelling dat die passus discriminatoir zou zijn, is het commissielid het oneens. De regel dat niemand mag terugplooiën op de eigen etniciteit, geldt voor alle organisaties, waaronder de organisaties met Marius Meremans als lid. Waar zit de discriminatie als de voorwaarde voor iedereen geldt?

Een ander verwijt betreft willekeur. Die term hebben de oppositieleiden ook gebruikt om de alarmbelprocedure te verantwoorden. Maar de Senaat heeft die procedure ongegrond verklaard, na een motie van Patrick Dewael.

De sprekers noemen de autonome beslissingsbevoegdheid van de Vlaamse Regering enigszins strijdig met het civiele perspectief. Ook die stelling betwist Marius Meremans. De regering kan niet zomaar beslissen à la tête du client en heeft zich te houden aan regels en criteria met betrekking tot de evoluerende bedragen. Als de regering afwijkt van het advies van een beoordelingscommissie, moet ze dat ook motiveren, net als in elk ander decreet.

De SARC gaat zijn boekje te buiten als hij beweert niet te weten hoe toekomstige generaties beleidsmakers het decreet zouden uitvoeren. Zoiets heet nu eenmaal democratie. Het gaat niet op om alle decreten ongewijzigd te laten vanuit de angst voor wie er later aan de macht zou komen. De N-VA zal net als alle partijen haar best doen om er volgende keer weer bij te zijn en haar beleid te voeren. Zomaar wantrouwen uiten tegen toekomstige beleidsmakers stuit tegen de democratische gevoelens van Marius Meremans. Uiteindelijk bepaalt de kiezer toch het toekomstige beleid. Daartegenover is een nederigere houding op zijn plaats.

De olifant in de kamer is blijkbaar de passus over segregatie, die overbodig wordt genoemd wegens al inherent aan het huidige decreet. In 2019 heeft Marius Meremans een onderhoud gehad met verschillende organisaties uit de etnisch-culturele groep. Ze gaven letterlijk toe dat de regering wel een punt had, maar gaven ook aan dat ze daaraan hebben gewerkt. Sommige organisaties hebben bijvoorbeeld hun naam veranderd. Een explicitering lijkt dan toch wel aan de orde.

Marius Meremans bezoekt met plezier WASCABI. Op de jongste editie sprak hij met een jonge medewerker van een dergelijke organisatie. Ook die gaf aan dat de situatie enkele jaren geleden wel voor verbetering vatbaar was, maar dat er intussen aan was gewerkt. Het commissielid wil gerust iedereen geloven en vertrouwen, maar verder expliciteren blijft dan nog mogelijk.

Een vaak gehoord argument betreft het wantrouwen tegen de sector vanwege de decreetgever. Maar omgekeerd is er ook wantrouwen tegen de politiek. De spreker herhaalt dat een expliciete vermelding nog geen blijk is van een gebrek aan vertrouwen.

Hij is erkentelijk voor de opsomming door onder andere De Federatie van wat de sector goed vindt aan het ontwerp van decreet. Maar met bepaalde bewoordingen heeft Marius Meremans het moeilijk. Op donderdag 22 september 2022 schrijft de belangenbehartiger dat het nieuwe decreet een fout politiek signaal vormt en uitgaat van wantrouwen. Op 1 december 2022 is de toonaard al anders en heeft men het over perverse ingrepen. Het commissielid betreurt die toon. Een maatregel die naast bonding ook bridging veronderstelt, en die het belang van diversiteit in de maatschappij erkent, is voor hem geen perverse ingreep. De mensen begrijpen ook niet wat er zo pervers zou zijn aan een dergelijke voorwaarde, die inherent is aan een harmonieuze maatschappij.

Begrip kan Marius Meremans opbrengen voor de stelling van Socius dat de sector behoefte heeft aan rust. Na dit decreet moet er inderdaad een periode van decretale rust volgen, waarin de sector gewoon kan voortwerken.

Socius heeft ook een punt met zijn opvatting over een visietraject voor complementair cultuurbeleid. De rollen moeten worden afgebakend. Marius Meremans is een groot voorstander van een werking op basis van referentieregio's. Hoe dichter de projecten bij de burger staan, hoe beter. De landelijke werkingen moeten zich

enten op wat nationaal relevant is, maar daarnaast moet er ook ruimte zijn voor regionaal cultuurbeleid, waaronder sociaal-cultureel werk.

Tot slot stelt Marius Meremans dat organisaties die verduidelijking willen, altijd welkom zijn. Hij ziet niet in welke contradictie er zou zijn tussen het filmpje met Hulnara Khaynus en de expliciete vermelding over segregatie in het ontwerp van decreet.

1.5. Orry Van de Wauwer

Orry Van de Wauwer dankt de aanwezige organisaties voor hun verhelderende toelichtingen. De cd&v-fractie heeft vandaag geen specifieke vragen, maar het lid laat weten dat zijn fractie de vragen en opmerkingen van de gasten zal inbrengen in de bespreking van het ontwerp van decreet met de minister-president.

Naast het politieke debat zijn ook de legistische opmerkingen aan de orde. De vraag naar een duidelijke definiëring is bijvoorbeeld terecht.

De spreker heeft oren naar de oproep van Socius tot decretale rust. In december 2017 heeft Orry Van de Wauwer voor het eerst deelgenomen aan WASCABI, en toen al dezelfde boodschap meegekregen. Hopelijk zal die decretale rust na de goedkeuring van dit ontwerp van decreet eindelijk bewaarheid zijn.

1.6. Meyrem Almaci

Meyrem Almaci is sinds haar opleiding tot sociaal-cultureel werker met hart en ziel bij het werkveld betrokken. Ze is dan ook uitdrukkelijk dankbaar voor de presentaties van vandaag. De jongste jaren waren onder meer door de coronacrisis erg woelig voor de sector.

Politici moeten zorgvuldige en heldere wetten en decreten afleveren. Op recepties van bijvoorbeeld Voka of een vzw zullen ze altijd het belang van continuïteit onderstrepen. De regelgeving mag ook volgens henzelf niet voortdurend veranderen. Het voorliggende ontwerp van decreet hangt echter enigszins met haken en ogen aan elkaar, heeft ook de Raad van State voorzichtig opgemerkt.

De sector heeft vandaag haar terechte bezorgdheid opnieuw benadrukt. Sommigen merken op dat het toch niet verkeerd is om een zinnetje op te nemen over terugplooiën en segregeren als niemand daardoor in de problemen zou raken. Maar het punt is dat die zin er alleen voor de etnisch-culturele organisaties staat. Het gaat dan nog om een onduidelijk beschreven criterium. Heeft zoiets dan geen impact op het welzijn en het dagelijkse werk van die mensen, en op de perceptie over hen? Meyrem Almaci polst naar het huidige welbevinden van de mensen in het werkveld, naar aanleiding van de debatten en van de uitdagingen waar de sector voor staat.

De jarenlange oproep om geen uitvoering te geven aan dat ene zinnetje uit het regeerakkoord, is te verklaren omdat deze passus het wezen van het sociaal-cultureel werk ontkent. Om bruggen te kunnen bouwen, horen mensen niet in hun eigen omgeving te blijven maar moeten ze zich wel eerst veilig genoeg voelen voor ze over de brug durven. Ze moeten wanneer nodig een veilige haven hebben om op terug te vallen, tot ze opnieuw de brug over kunnen naar de samenleving.

De mensen hebben soms ook negatieve ervaringen met racisme. Vrouwen die seksueel misbruikt zijn, komen samen om daarover te praten. Ook racisme kan traumatische ervaringen opleveren die mensen met andere ervaringsdeskundigen willen delen. Daaruit kunnen ze dan het vertrouwen putten om terug de brug naar de brede samenleving te bouwen en niet te veralgemenen dat iedereen racist zou zijn. Welke

impact verwachten de gasten van dit ontwerp van decreet op de concrete werking en de keuzes van hun ledenorganisaties met betrekking tot dit type van aanbod? Welke risico-inschatting maken ze over de mogelijke interpretaties van die vage begrippen met het oog op hun eigen financiële toekomst? Is dat onderzocht of geraamd?

Uit het werkveld heeft Meyrem Almaci signalen ontvangen dat de vrees voor financiële sancties leeft voor wie de intentie heeft om mensen over de brug te helpen.

Marius Meremans heeft bedenkingen geuit bij de opmerkingen van de SARC over toekomstige interpretaties. Maar Socius geeft heel expliciet aan dat de decreetgever niet alleen de situatie van vandaag moet bekijken, maar ook de continuïteit op lange termijn. Wegens een gebrek aan een duidelijke omschrijving is de vrees voor toekomstige interpretaties terecht.

Meyrem Almaci polst voorts hoe de organisaties de impact van de niet-indexering schatten. Dreigt die kleine organisaties extra kwetsbaar te maken? Brengt die een risico teweeg op een verschaald landschap dat specifieke niches niet meer kan bedienen? Wellicht komt de dreiging uit een combinatie van de inflatie en de specifieke insteek van dit ontwerp van decreet in artikel 14, eerste lid, 3°. In het middenveld is de diversiteit net een sterkte. Precies dat maakt Vlaanderen in een Europese context uniek.

De spreker heeft uit de presentaties van vandaag een grote bekommernis van het werkveld afgeleid. Ze roept het Vlaams Parlement op tot een grote alertheid. Waarschijnlijk komt het uiteindelijk tot een klassieke stemming. Een overheid moet echter voorspelbaar, duidelijk en helder zijn. Daaraan valt toch nog wel een en ander bij te schaven. Hopelijk zullen de leden van de meerderheid op zijn minst nog een helder antwoord formuleren op de vragen van de sector en vanuit een voortschrijdend inzicht alsnog enige aanpassingsbereidheid vertonen. De drie vandaag aanwezige organisaties hebben alvast de nodige goede wil getoond en ook de positieve aspecten van het ontwerp van decreet belicht.

Als het werkveld op het einde van de dag tot de analyse komt dat het voorliggende ontwerp van decreet niet goed genoeg is, dan is dat zijn volste recht. Een middenveld mag al eens schuren met de hogere overheden.

2. Antwoordenronde

2.1. SARC – Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk

Frie De Greef verduidelijkt eerst dat de SARC een partner is van overheid en beleid, die de deskundigheid van de sector wil inbrengen in de beleidsvisie op kortere maar vooral toch langere termijn. Zijn opdracht is strategische adviesverlening. Daarbij toetst de raad de ontwerpen van decreet aan het Cultuurpact, de Grondwet, de rechten van de mens enzovoort. Daarnaast geeft hij natuurlijk ook de behoeften van de sector aan. Vervolgens integreert hij de verschillende elementen in één advies. De SARC vermijdt doelbewust om zich te veel in te laten met kortetermijnaspecten. Hij nodigt dan ook regelmatig sprekers uit die het nodige perspectief in de adviezen kunnen helpen brengen.

De SARC werkt met andere woorden legislatuuroverschrijdend en denkt niet in termijnen van vier of zes jaar. Hij wil voor ogen houden dat elementen die in een decretale subsidievoorwaarde terechtkomen, een lang leven voor de boeg kunnen hebben.

De sectorraadvoorzitter herhaalt dat de bepalingen over terugplooiën en segregatie enkel in het ontwerp van decreet staan met betrekking tot de andere dan Vlaamse

etnisch-culturele groepen. Geen enkele andere groep die mogelijk zou kunnen segregeren, wordt op die manier in het vizier genomen. Mocht dat toch de keuze zijn, dan zouden bijna alle mensen onder één of andere segregerende groep zitten. Iedereen plooit zich wel eens terug op een bepaalde groep. Voor de SARC is die bepaling om die reden discriminerend.

De sector is absoluut tegen discriminatie gekant en werkt aan een inclusieve samenleving. Zo blijkt uit de missies of visieteksten van nagenoeg alle SCVW-organisaties. Elke organisatie heeft wel een bepaling opgenomen over een inclusieve en duurzame samenleving. De sector kan dan ook moeilijk vatten wat een dergelijke passus in een subsidievoorwaarde komt doen. Nochtans wordt net van de vandaag aanwezige organisaties verwacht dat ze die zaken uitleggen aan hun leden, vrijwilligers, raden van bestuur enzovoort. Dat is heel moeilijk voor een zo onbegrijpelijke maatregel.

Wat het voorbeeld van Voem betreft: bij die organisatie had Frie De Greef als docent sociaal-cultureel werk een student met als derdejaarsproject 'Het organiseren van een interculturele dialoog'. Die terminologie zegt in deze context al genoeg.

Bonding en het terugtrekken binnen de eigen groep vormen een complexe materie, precies door de meerlagige identiteit. Van een andere origine zijn, is nooit het enige aspect. Men is bijvoorbeeld tegelijk vrouw, jongere, lgbtqi+ enzovoort. Een studente van Frie De Greef heeft als project een Leuvense safe space voor lgbtqi+-jongeren opgericht, gezien de nog altijd grote tegenreactie tegen jongeren die er anders uitzien. De bedoeling van die safe space is niet dat de jongeren daarin zouden blijven, wel dat ze daardoor vervolgens sterker in de samenleving staan. De jongeren van vandaag zijn zowel met bonding als met bridging erg begaan.

Op de vraag naar de externe expertise antwoordt Frie De Greef dat het gaat om Marion Wasserbauer. Haar onderzoek over bonding en bridging was niet gericht op etnisch-culturele minderheden maar op de lgbtqi+-gemeenschap. De stellingen over hefboomen voor kansengroepen zijn onderbouwd door de regelmatige aanwezigheid van het Vlaams Netwerk tegen Armoede bij de sectorraad. Er komt regelmatig input uit onderzoek over de participatie van kansengroepen. Daarover is heel wat onderzoek vrij beschikbaar.

De SARC en zijn Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk hebben de herijking geregeld besproken. Op zich is de herijking een goede zaak. Doordat decreten één na één tot stand komen, sluipen er al eens overlappings in of stemmen sommige definities niet overeen. Wel is de SARC bezorgd over de snelheid van de oefening. Een keuze uit het ene decreet heeft stevast een impact op een ander decreet en veronderstelt voor dat tweede decreet dan een tijdige overgangsmaatregel. Door de grote interne samenhang versnellen de processen elkaar. De SARC vraagt zich af of het kabinet en de administratie dit alles wel gebolwerkt krijgen. Ten tweede is hij bezorgd over de overheveling van bepaalde koepels en organisaties naar andere beleidsdomeinen zoals Welzijn. De SARC hoopt dat bij dergelijke transfers essentiële kenmerken van het SCW als aspecten en de leerfunctie niet verloren zullen gaan.

Vanwaar het verzet tegen een passus over segregeren als er in de praktijk toch geen problemen zijn met organisaties die zich daaraan bezondigen? Frie De Greef herhaalt dat die passus discrimineert en aan het gelijkheidsbeginsel tornt, en op de koop toe heel onduidelijk is. Een eerlijk debat over bonding en bridging en de eventuele segregatie in de sector zou snel uitwijzen dat daar geen segregatie voorkomt. Na een dergelijk debat zou de passus bijna onvermijdelijk uit het ontwerp van decreet worden geschrapt, meent de spreker.

De connotatie is wel degelijk negatief. Natuurlijk mag een decreet aangeven wat wel of niet oké is, maar dan moet het dat correct doen, op basis van een goede definitie.

Net die ontbreekt vooralsnog. Een onduidelijk gedefinieerde subsidievoorwaarde is te vatbaar voor verschillende interpretaties.

Bonding en bridging is zoals gezegd een proces met vallen en opstaan en is onder meer afhankelijk van de doelgroep van de organisatie.

De bronnen waarop de SARC zich heeft gebaseerd, staan op de laatste pagina van de presentatie, maar ook in het advies. Daarmee geeft de sectorraad aan dat hij niet over één nacht ijs is gegaan. Bovendien zijn aan de adviesraad naast vertegenwoordigers van de organisaties en het middenveld ook deskundigen toegevoegd uit onder meer het onderwijs en het Vlaams Netwerk tegen Armoede. De SARC zal ook telkens het betrokken steunpunt raadplegen. Die steunpunten baseren zich op hun beurt op onderzoek. De SARC zal ook proactief deskundigen raadplegen wanneer hij hoogte heeft van beleidsplannen.

Uiteindelijk werkt iedereen samen een inclusieve samenleving, zij het met misschien verschillende visies op inclusie op basis van verschillende ideologieën. Ideologieën kunnen aanleiding geven tot debatten, maar de SARC betreurt dat een ideologie een decreet binnensluipt.

Filip Brusselmans verduidelijkt dat vooral het onderzoek hem interesseert waaruit zou blijken dat bonding uiteindelijk tot integratie leidt. Zelf verwacht het commissielid dat mensen die zich te veel terugplooiën binnen dezelfde soort, daar niet veel hefbomen voor integratie uit zullen meekrijgen. Een voorbeeld is de Grote Moskee van Brussel.

Frie De Greef stelt dat verbinding ook zonder de bewuste passus al een element is in het ontwerp van decreet. Organisaties die geen interactie aangaan met de buitenwereld, vallen ook op basis van andere criteria buiten de subsidiemogelijkheid. Daarover is niet veel onderzoek nodig. Een moskee is overigens geen sociaal-cultureel werk en valt dan ook buiten de scope van dit ontwerp van decreet.

2.2. Socius

Los van de politiek-ideologische discussie vindt *Fred Dhont* dat een decreet een duidelijk kader moet aanreiken. Er wordt nu een subsidievoorwaarde gecreëerd, wat niet hetzelfde is als een ontvankelijkheidsvoorwaarde, die men immers zo kan checken. Een subsidievoorwaarde vergt een discretionaire beoordeling.

Verschillende actoren hebben het geoptimaliseerde beoordelingskader gunstig onthaald. Dit levert de organisaties en hun beoordelaars kapstokken. Indien de brugfunctie in de samenleving een subsidievoorwaarde wordt, is daarvoor een duidelijk beoordelingskader nodig.

Als *Marius Meremans* stelt dat alle organisaties zullen getoetst worden op die subsidievoorwaarde, bedoelt hij dan de brugfunctie? *Marius Meremans* bevestigt dit.

Fred Dhont veronderstelt dat er voor het departement redenen en legistische logica's waren voor de herijking. De directeur waarschuwt wel voor al te atletische decreten. De beleidsmaker moet goed de afweging maken tussen wat in een decreet thuis hoort en wat in een BVR thuis hoort. Gezien het belang van beoordeling en toetsing, vindt *Socius* dat het hele beoordelingskader in het decreet hoort te staan, ook als het daardoor minder atletisch is.

De plan- en verantwoordingslasten van de sector blijven hoog. Welke andere gesubsidieerde sector wordt immers om de tweeënhalve jaar op die manier binnenste-buiten gekeerd met visitaties en beoordelingen? De permanente kwaliteitstoetsing

zet de organisaties onder druk, en a fortiori de kleinere organisaties, die daar een aanzienlijk aandeel van hun personeelsinzet aan moeten besteden.

Socius is geen voorstander van een schaalvergroting, maar wel van een hogere onderste schaal. Die toelagen staan niet meer in verhouding tot de verwachte landelijke werking en de plan- en verantwoordingslasten.

Wat de continuïteit betreft, merkt Fred Dhont, al directeur van Socius toen Bert Anciaux minister van Cultuur was, op dat elk Vlaams regeerakkoord wel iets heeft vermeld over het sociaal-culturele volwassenenwerk. Voor die beleidscontinuïteit brengt zijn organisatie waardering op.

Het welbevinden in de sector vormt een complex vraagstuk. De coronabladzijde is niet omgedraaid. De coronacrisis heeft bijvoorbeeld nog altijd een grote impact op het vrijwilligerswerk. Die komt bovenop de andere druk. Bovendien maakt de genomen beslissingsbevoegdheid van de regering de bestaans- en financieringsonzekerheid alleen maar groter.

Op de vraag of het ontwerp van decreet een effect zal hebben, antwoordt Fred Dhont bevestigend. Elk decreet heeft zijn effect. Dat is ook gebleken na het decreet van 2017. Voor de subsidieaanvragen die tegen 31 december 2024 worden ingediend, zullen de organisaties zich op het nieuwe decreet baseren. Of dit een verschraving van het landschap zal veroorzaken, is nu nog niet duidelijk. Daarvoor is het wachten op de effecten doorheen de komende cycli.

2.3. De Federatie

Hanne Geukens antwoordt op de opmerking van Marius Meremans bij het filmfragment. Het filmpje illustreert de complexiteit van bonding en bridging en geeft een duidelijk beeld van wat bonding in de realiteit betekent. Het gaat om processen die men doorloopt als groep en met individuen. Dit vergt heel veel ondersteuning. Het proces garandeert niet noodzakelijk onmiddellijk resultaat maar is ook van fundamenteel belang voor het sociaal-culturele werk. Als mensen uiteindelijk hun angst om te solliciteren overwinnen, heeft de bonding de maatschappelijke participatie bevorderd. Hulnara Khaynus heeft door haar samenwerking met de school bruggen geslagen.

Bovendien moet de samenleving ook over een stevige fundering beschikken om een brug te ondersteunen. Die wisselwerking is complex. De verantwoordelijkheid kan nooit tot louter een vrijwilligersgroep beperkt blijven. Uit haar eigen werkervaringen met armoedeprocessen heeft Hanne Geukens ervaren hoeveel vooroordelen er leven tegen 'maar vrijwilligers'.

Een dergelijke voorwaarde in een decreet veronderstelt dan ook dat de functie van bruggenbouwer wordt versterkt. Een rood uitroepingsteken bij mensen die wel eens zouden kunnen segregeren, is niet de manier om samen bruggen te bouwen en zal de vooroordelen alleen maar versterken.

Dirk Verbist stelt dat naast de bewuste subsidievoorwaarde ook de autonome politieke ruimte een olifant in de kamer is.

Aan Stephanie D'Hose antwoordt de codirecteur dat het ontwerp van decreet voor excellerende organisaties maximum 25 procent subsidievermindering mogelijk maakt. Dat komt erop neer dat een organisatie die over de hele lijn van haar beoordelingen 10 op 10 heeft gescoord, toch maar 4 op 10 zou kunnen krijgen van de overheid. Van de andere kant vindt Dirk Verbist het wel een goede zaak dat die daling toch al een maximumomvang meekrijgt, aangezien hij beseft dat die discussie niet gemakkelijk is geweest. Hij pleit er met het oog op de helderheid en het vertrouwen nogmaals voor om die restrictie toe te passen op alle positief

beoordeelde organisaties, ook wanneer ze aandachtspunten en aanbevelingen hebben meegekregen.

De organisaties bevinden zich in een heel onzekere situatie door de drievoudige storm van inflatie, verlaagde financiële mogelijkheden van de mensen die deelnemersgeld bijdragen, en niet-geïndexeerde werkingssubsidies. In die precaire situatie is er extra nood aan een helder speelveld, dat ook duidelijk de bewakende rol van het parlement waarborgt. Die fundamentele basisafpraak van enkele decennia geleden moet telkens een nieuwe invulling krijgen. In het voorliggende ontwerp van decreet is dat speelveld niet helder genoeg.

Meyrem ALMACI,
voorzitter

Marius MEREMANS
Filip BRUSSELMANS
Katia SEGERS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AB	Ancienne Belgique
BVR	besluit van de Vlaamse Regering
IC	Internationaal Comité
Igbtqi+	lesbian, gay, bisexual, transgender, queer, intersex, plus
SARC	Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media (= Raad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media)
SCVW	sociaal-cultureel volwassenenwerk
Socius	steunpunt voor sociaal-cultureel volwassenenwerk
UGent	Universiteit Gent
Voka	Vlaams netwerk van ondernemingen